לו: כל שעה פרק שני פסחים

אוציא חטין ושעורין שיש במינן ביכורים. (פ) ת"ל אם כן נוטלין כל חמשת המינין שיש במינן ביכורים דאתו לחם בעינן דממעטינן לעיל אורז ודוחן:

אי מצות מצות ריבה אפי' ביכורים נמי. תימה לר"י דגימא דהני ריבוי לרבות יש במינו ביכורים ואהני מיעוט למעט ביכורי יום לומר דסברא הוא אי מרבינן הא מרבינן נמי הא:

דאמר ר' אליעזר. גרסה לר"י דהא דאליעזר למימר כר' אליעזר היינו אי מחיצה לקלוט דאוריתא אבל אי מחיצה לקלוט דרבנן לא צריך דר' אליעזר דהא נאכל בכל מושבות שיכול להוציאו חוץ לירושלים ולפדותו ומיהו רבי אליעזר מני סבר מחיצה לקלוט דרבנן ואיצטריך קרא לגמרא שיכול לפדותו אפי' בירושלים ואם תאמר הא מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל בנוד ובגבעון כדתנן בפרק בתרא דזבחים (דף קיב:) בלו לנוד וגבעון הותרו הבמות קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים קדשים קלים ומעשר שני נאכלין בכל ערי ישראל ולקמן (פ) אמרינן הא נאכלין בכל מושבות גבי חלות תודה ורקיקי נזיר דקאמר ריש לקיש חלות תודה ורקיקי נזיר נאכלין בנוד וגבעון ולכך מפיק להו מקרא אחרינא מושבותיכם ולא מני מפיק להו מבכל מושבותיכם ובכיכורים נמי נאכלין בנוד וגבעון ובכל ערי ישראל דמאי שנא והיכי ממעטינן להו מבכל מושבותיכם ויש לומר דהכא לא ממעטינן להו מבכל מושבותיכם אלא לזמן בית עולמים ולא לזמן נוד וגבעון ולקמן גבי חלות תודה ורקיקי נזיר איצטריך למידרש מושמרתם לזמן נוד וגבעון ולא לזמן בית עולמים (פ):

מאן שמעת ליה דאמר מעשר שני נפיק ביה ר' עקיבא. אע"ג דכמה תנאי דרשי מסורת ולא מקרא ולדידהו נפיק במעשר שני דלא דרשינן אוצי מ"מ אע"ג דס"ל דמסורת עיקר מ"מ לא דרשי המקרא לגוס דרשה: **ורבי** יוסי הגלילי תיפוק לי' שאינן נאכלין לאונן. ואם תאמר לר' יוסי הגלילי מעשר שני תיפוק ליה מבכל מושבותיכם כמו ביכורים וי"ל דאי לאו עוני ה"א דמושבותיכם אתא דוקא לביכורים אבל מעשר שני איכול להיות לו היתר בכל מושבות אם נטמא כר"א ה"א מצות מצות ריבה.

אוציא חיטין ושעורין שיש במינן ביכורים ת"ל מצות מצות ריבה אי מצות מצות ריבה אפילו ביכורים נמי הדר ביה רע"ק דתניא יכול יצא אדם ידי חובתו בביכורים ת"ל [1]בכל מושבותיכם תאכלו מצות מצה הנאכלת בכל מושבות יצאו ביכורים שאינן נאכלין בכל מושבות אלא בירושלים יכול שאני מוציא אף מעשר שני תלמוד לומר מצות מצות ריבה ומה ראית לרבות מעשר שני ולהוציא ביכורים מרבה אני מעשר שני שיש לו היתר בכל מושבות כדר' [2](אליעזר) ומוציא אני ביכורים שאין להן היתר בכל מושבות [3]דא"ר [4](אליעזר) [5]מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו אפי' בירושלים ת"ל [6]כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר [7]וישא משאת מאת פניו מאן שמעת ליה דאמר במעשר שני נפיק ביה רבי עקיבא וקממעיט להו לביכורים מבכל מושבותיכם שמע מינה הדר ביה ור' יוסי הגלילי תיפוק לי' מלחם עוני מי שנאכל באוני יצא זה שאין נאכל אלא בשמחה סבר ליה כרבי שמעון [8]דתניא [9]ביכורים אסורין לאונן ור' שמעון מתיר מאי טעמא דרבנן דכתיב [10]לא תוכל לאכול בשעריך ואמר מר [11]תרומת ידך אלו ביכורים דאיתקש ביכורים למעשר מה [12]מעשר אסור לאונן אף ביכורים אסור לאונן ורבי שמעון תרומה קרינהו רחמנא כתרומה מה תרומה מותרת לאונן אף ביכורים מותר לאונן ורבי שמעון נהי דהיקיש לית ליה שמחה מיהא מיכתב כתיבא בהו דכתי' [13]ושמחת בכל הטוב ההוא לזמן שמחה הוא דאתא [14]דתנן [15]מעצרת ועד החג מביא וקורא מהחג ועד חנוכה מביא ואינו קורא תנו רבנן לחם עוני [16]פרט לחלוט ולאשישה יכול לא יצא אדם ידי חובתו אלא בפת הדראה ת"ל מצות מצות [17]ריבה ואפילו כמצות של שלמה א"כ מה ת"ל לחם עוני פרט לחלוט ולאשישה ומאי משמע דהאי אשישה לישנא דחשיבותא דכתיב [18]ויחלק לכל העם לכל המון ישראל למאיש ועד אשה לאיש חלת לחם אחת ואשפר אחד ואשישה אחת וגו' ואמר רב חנן בר אבא אשפר אחד מששה בפר אשישה אחד מששה באיפה ופליגא דשמואל דאמר שמואל אשישה גרבא דחמרא דכתיב [19]ואהבו אשישי ענבים ת"ר [20]אין אופין פת עבה (ביום טוב) בפסח דברי בית שמאי ובית הדר ביה ר' עקיבא. מהן הקישא דמצה ומרור וילף ביכורים מבכל מושבותיכם: **אף מעשר שני.** בירושלים הואיל ואינו נאכל בכל מושבות מעתה מהקישו לירושלים שוב אינו יכול לאכול בחוץ כדאמרינן במסכת מכות (דף כ.) מחיצה לקלוט מדרבנן דמשקלטוהו מחיצות שוב אינו נפדה: **כר' אליעזר.** דאם נטמא פודין אותו ואוכלין אותו בכל מקום הלכך כי לא ניטמא נמי ולא נפדה נפיק ביה: **שאתו.** כשלא תוכל לאוכלו כגון זה שניטמא ונתת בכסף: **מאן שמעת ליה כו' ר' עקיבא.** לעיל בגרייתא קמייתא וקממעטו להו לביכורים מבכל מושבותיכם ולא מהיקש מצה ומרור: **ור' יוסי.** למה ליה למילף ביכורים מבכל מושבותיכם תיפוק ליה מלחם עוני מהיכא דנפקא ליה מעשר שני. כשלמא ר' עקיבא לא פירש אוני: **ואמר מר.** במסכת מכות (דף יח.): **אלו ביכורים.** דכתיב בהו יד ולקח הכהן הטנא מידך (דברים כו): **תרומה מופרש לאונן.** ביכורות כהערל[21] נפקא לן מוכל זר[22] יתירתא זרות אמרתי לך ולא אמינות: ה"ג **שמחה כתיב בהו ושמחת בכל הטוב: ומן שמחה.** בזמן קצירה ולקיטה שאדם לוקט תבואתו ולבו שמח הלריכו הכתוב קרייה דאדמי אוכד אבי[23]: **מעצרת.** דתנן במנחות (דף פח:) אין מביאין ביכורים קודם לעצרת ששמי הלחם של עצרת מתירין הבאת ביכורין דביכורים איקרי לכתיב (במדבר פח) וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה וגו': **ועד החג.** שבתוך הזמן הזה זמן לקיטה ושמח בעשיו: **מהחג ועד חנוכה.** אינו זמן שמחה ואינו קורא ומתנוכה ואילך אינו זמן הבאה דתניא בספרי[24] אשר תביא מארלך[25] כל זמן שמצויין על פני אדמה שלא כלו לחיה מן השדה: **חלוט.** איסקלדי"ר. וחשיבות הוא: **אשישה.** גלוסקה גדולה: **הדראה.** שניטל כל הדרה דהיינו פת קינבר: **של שלמה.** שהיה מעונג. כלומר שלמת נקייה: **גרבא דחמרא.** איפה של יין: וכמה

מסורת הש"ס

(פ) ל"ל אלמאי, ב) כ"מ נב. מכות יט: מהדרין קיב:, ג) [כתובים פ"ב מ"ב] יומא עב., ד) [ובמות סט: מכות ח. חולין קכ: מעילה טו:], ה) [כתובים פ"ל מ"ו], ו) ביצה כב: [שם ליתא תיבת בי"ר.], ז) [דף ע.], ח) [ויקרא כב], ט) [דברים כו], י) [ברים כי תבא], כ) [דברים כו], ל) [מהרש"ל נדרים ומ"ת אם כן מי ואמי דש"נ], מ) [דף לח:], נ) [ועי' תוס' זבחים קיט. ד"ה כאן].

תורה אור השלם

1. כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות:
שמות יב כ
2. וכי ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירחק ממך המקום אשר יבחר יי אלהיך לשום שמו שם כי יברכך יי אלהיך: דברים יד כד
3. וישא משאת מאת פניו אלהם ותרב משאת בנימן ממשאת כלם חמש ידות וישתו וישכרו עמו: בראשית מג לד
4. לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך ול נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך:
דברים יב יז
5. ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך יי אלהיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך:
דברים כו יא
6. ויחלק לכל העם לכל המון ישראל למאיש ועד אשה לאיש חלת לחם אחת ואשפר אחד ואשישה אחת וילך כל העם איש לביתו:
שמואל ב ו יט
7. ויאמר יי אלי עוד לך אהב אשה אהבת רע ומנאפת באהבת יי את בני ישראל והם פנים אל אלהים אחרים ואהבי אשישי ענבים:
הושע ג א

הגהות הב"ח

(פ) תוס' ד"ה אוצא וכו' כמוס בכ"ב ואין לומר ת"ל וכו' וכו' דאגן לחם בעינן:

מוסף רש"י

שפודין אותו אפילו בירושלים. לאחר שנטמא, ת"ע"ג דדרשינן כי ירחק ממך המקום וגרס הכסף ביקר, נרחוק מקום אתה פודה ולר ולא נקרוב מקום (מהדורין קיב:) שלון מעשר שיהו נפדה שם, דכתיב כי ירחק ממך ונו' ונתת בכסף ולא בפדיה בירושלים (ב"מ נג:), ואין שאת אלא אכילה. והכי קאמר קרא כי ירחק ממך, שיהא מעשר טהור חוץ לירושלים, אז אפילו הוא בירושלים אלא שאתה יכול לאוכלו שנטמא, ונתת בכסף (מכות יט: וכעי"ז מהדורין שם). תרומת ידך אלו ביכורים. דבני הבאת מקום כדכתיב (דברים כו) ושמת בטנא והלכת, והתם אשמעינן עשה והכא אשמעינן אזהרת לא לאוכלן בטנולין, דאילו תרומה ממש קדשי הגבול היא ולא בעיא חומה (יבמות עג:). מעצרת ועד החג מביא רקורא. אין קורין מקרא בכורים אלא מחג שמחה, מעצרת ועד החג, שאדם מלקט תבואתו ופירותיו וייני ושמני (דברים כו יא). אין אופין פת עבה בפסח. קא פלגא דעתך שאינו יכול לשמרה מהמסמך (ביצה כב:).

עין משפט נר מצוה

קלד א מי' פ"ג מהלי' מעשר שני הל"ג:
קלה ב מי' פ"ג מהלי' בכורים הלכה י:
קלו ג מי' פ"ג מהלי' מעשר שני הל' ה:
קלז ד מי' פ"ד מהלי' בכורים הלכה יג:
קלח ה מי' פ"ה מהלי' מלה הלי' ג טוש"ע או"ח סי' תנד סעיף ב:
קלט ו מי' פ"ו מהלי' מלה הלי' ה טוש"ע או"ח סי' תנד סעיף ג:

לעזי רש"י

אישקלדי"ר (אישקלדי"ר). לחלוט (כמים רותחים ונעשה קל כמו סופגניה).

רבינו חננאל

אוציא חטים ושעורים שיש במינן בכורים, ויהיו החיטין והשעורין פטולין למצה. ופרקינן ת"ל מצות מצות ריבה. אי מצות מצות ריבה אפי' בכורים יצא אדם ידי חובתו בפסח לשום מצה. [נ"א: אוציא חיטים ושעורים שיש במינן בכורים הנגן אין מביאים בכורים תוך משבעת המינים, ופרשינן בגמ' דהני שבעת המינים הן חטה ושעורה גפן ותאנה ורמון זית ותמרים ת"ל מצות מצות ריבה אפילו בכורים יוצא אדם בהן]. והדר ביה ר' עקיבא והודה לר' יוסי הגלילי דקא ממעטי לבכורים מבכל מושבותיכם. דתניא יכול יהא אדם יוצא בבכורים. ת"ל בכל מושבותיכם תאכלו מצות, מצה הנאכלת בכל מושבות יצאו בכורים שאינן נאכלים בכל מושבות וכו'. ולא אשכחן תנא דתני יוצא אדם ידי חובתו במעשר שיני בירושלים אלא ר' עקיבא, אוקימנא לר' עקיבא, וקא ממעיט בכורים ממושבותיכם, ש"מ הדר ביה מההיא, דהתני במעשר שיני מצות מצות ריבה. הילכך חיטין ושעורין אע"פ שיש במינן בכורים בשירים למצה. מאי טעמא דרבנן דפליגי על ר' שמעון דאמרי בכורים אסורים לאונן. יאמרינן דכתיב לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרך ונו'. ואמר מר והרומת ידך אלו הבכורים הקישן הכתוב למעשר, ובמעשר כתיב לא אכלתי באוני ממנו. מה מעשר אסור לאונן אף בכורים אסורין לאונן. ור' שמעון לא מקיש אבל לך התורה קרנהו תרומה, מה תרומה מותרת לאונן, דתניא בהדיא בגמרא ובמות פ' הערל אונן אסור במעשר ומותר בתרומה ובפרה, טבול יום אסור בתרומה ומותר בפרה ובמעשר כו'. אף בכורים מותרין לאונן. ושמחה דכתיב בבכורים ושמחת בכל הטוב וגו'. לאו דעוני פרט לחלוט ואשישה, יכול לא יצא אדם ידי חובתו אלא בפת הדראה בלבד. כלומר פת סובין שאוכל דעוני. ת"ל מצות מצות ריבה אפילו כמצת שלמה בשעתו שהיתה סלת יוצא בה, לא מיעטה התורה אלא מצה עשירה כגון חלוט ואשישה, והני מילי בלילה הראשון דגרסינן בירושלמי אמר ר' יהושע בן לוי אותו בזיע שאדם יוצא בו ידי חובתו בפסח צריך שלא יהא בו משקין. ר' יהודה אומר למצה. ר' יהודה בן פזי אומר לעיבוב. (היתבון) היתוך ר"ן בון והתנן חלות תודה ורקיקי נזיר אם עשאן למכור בשוק יוצאין בהן, והא אית בהו משקין, אמר ר' יוסי חמן רביעית היא ומתחלקת לכמה מינין. יוצאין בפסח במצה עבה עד טפח כלחם הפנים, וכמצה נא עד כדי שתיפרס ואל תעשה גידין גידין. ת"ר אין אופין פת עבה בפסח וב"ה מתירין.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com